

ДОЦ. ДР ДРАГАНА РАТКОВИЋ ИЗ УКЦВ УПОЗОРАВА НА СВЕ ВЕЋУ ОПАСНОСТ ОД ПСИХОАКТИВНИХ СУПСТАНЦИ МЕЂУ МЛАДИМА

СВАКИ ДРУГИ ЋАК ПОЗНАЈЕ КОРИСНИКА ДРОГЕ

■ Понекад прођу године, па и деценије док родитељи не уоче да њихово дете конзумира опијатс

ПРОБЛЕМИ у породици, неуспешно васпитање, посебно код деце са тешким темпераментом и поремећајем понашања, као и хаотично стање у кући, посебно ако родитељи користе дрогу, неконтролисано пију алкохол или пате од неког другог менталног поремећаја, најчешћи су узроци који доводе до употребе психоактивних супстанци у детињству и раној адолесценцији.

Ово је утврдио Амерички институт за превенцију и истраживање зависности од дрога (НИДА), али њихови закључци су, нажалост, евидентни и у нашем друштву и у последње време све су присутнији - каже доц. др Драгана Ратковић са Клинике за психијатрију Универзитета Клиничког центра Војводине у Новом Саду.

■ Комисију за борбу против наркоманије у школама Влада Србије формирала је јула 2018. године са циљем да спроведе програм који ће допринети јачању свести младих о штетним последицама употребе дрога. Јесте ли у својој лекарској пракси приметили напредак на том плану?

- Током 2019-2020. године Институт друштвених наука, уз подршку Министарства здравља

ране едукације по наведеном питању.

■ Колико је времена потребно родитељима да уоче да њихова деца користе дроге и какве су њихове најчешће реакције?

- Нажалост, у трци за новцем и egzистенцијом, данас родитељи не проводе довољно времена са својом

децом. Тако и учовавање симптома који би говорили у прилог конзумирања психоактивних супстанци бивају занемарени или препознати. И када се препознају, у питању су године или деценије до првог јављања на лечење и ту се губи драгоцено време јер употребом супстанци мења се начин функционисања можданих структура, а са дужином употребе и оштећења су већа.

не износи 100 одсто, што говори у прилог томе да је етиологија мултифакторјална. У случају зависности од алкохола, каже се да синови зависника од алкохола обично су или зависници или трезвењаци. Млади људи не верују порукама о штетности алкохола и дувана ако њихови родитељи пију и пуше, а уколико су информације које млади добијају о ПАС у контрадикцији са њиховим личним искуством, одбаћује их као неистините.

■ Из којих извора се млади људи у нашој земљи најчешће информису о употреби и последицама коришћења дрога?

- Према актуелним подацима, око 50 одсто младих изјавило је да најчешће разговара са пријатељима о психоактивним супстанцама, а око 34 процента информисе се преко друштвених мрежа. Ово управо може да представља велики ризик за њихово погрешно информисање, посебно ако са младима никада није примењен програм за јачање вештина у савлађивању проблема, указивања на позитивне примере из окружења и сл. Посебно забрињава податак да је 72 одсто питаника изјавило да лако

може да набави дрогу, али и да 47 процената ученика познаје особе из свог окружења које конзумирају дрогу.

■ Да ли су школске радионице и разговори на ту тему са наставницима један од најкориснијих начина да ђаци добију потребне информације о штетности ПАС?

- С обзиром на то да подаци недвосмислено указују да око трећине анкетираних ученика (37 одсто) о ризицима од дрога разговара са родитељима, али и да скоро исти проценат разговара у школи (35 одсто),

развијати вештине које ће на доказани начин постићи ефикасну превенцију.

■ Да ли неуспех у школи може да буде фактор који ће подстаћи ученика да се информисе где и како може да набави психоактивну супстанцу?

- Неуспех у школи спада у такзване друге ризике, односно ризике ван фамилије. У Републици Србији истраживања говоре у прилог томе да око 30 одсто младих конзумира алкохол, а притом три одсто средњошколаца конзумира алкохол свакодневно, док

ТРИ ТЕОРИЈЕ

■ У етиологији зависности најчешће се разматрају три теорије...

- То су медицинска (биолошка), која истиче физиолошке узроке, затим психолошка, која се примарно бави структуром личности и психолошким механизмима, и социолошка, која узроке види у социјално-културној интеракцији индивиде и средине. Према неким ауторима, она настаје, развија се и лечи кроз интеракцију различитих чинилаца који би се могли свести на четири основна, а то су личност зависника, породица, друштво и сама психоактивна супстанца.

ПРОБЛЕМИ БОГАТИХ И СИРОМАШНИХ

■ Да ли чешће посежу за психоактивним супстанцама деца из сиромашних или из бољестоећих породица?

- Актуелне здравствене службе нису још увек у могућности да обезбеде такве податке. Још увек недостају или нису доступни епидемиолошки подаци из одређених подгрупа и институционалних мрежа где је очекивана већа заступљеност наведеног поремећаја (нпр. сиротишта, сегрегиране групе, притворски центри итд.), укључујући и социоекономски статус младих са наведеним проблемом.

Републике Србије, спровео је "Истраживања фактора ризика злоупотребе психоактивних супстанци међу младима у Републици Србији". Истраживање је показало да су млади узраста од 14 до 18 година старости прилично неинформисани о штетном деловању дрога (више од половине испитаника), а на питања о марихуани било је највише нетачних одговора. Исти закључак је и из наше праксе и говори о неопходности континуи-

■ Колика је вероватноћа да ће дете из породице у којој родитељи користе психоактивне супстанце и само почети да их користи?

- О генетској условљености болести зависности говоре многобројне студије, у смислу да, уколико се јави овакав поремећај код једног близанца, вероватноћа да ће и други близанац оболети од зависности, знатно је већа код монозиготних близанаца него код дизиготних. Но, ова стопа

јасно је да ће се препоруке за унапређење програма за превенцију односити на јачање породице и школе као заштитних фактора у превенцији употребе дрога међу младима. Из наведеног разлога неопходно је радити на јачању свести и родитеља и наставника и

викендом то ради њих 13 одсто. Марихуану је пробало 25 одсто средњошколаца, док четири процента њих то чини свакодневно, три процента викендом и понекад радним даном (три одсто) а један проценат само викендом. Око 10 одсто младих пробало

је неке друге психоактивне супстанце (осим алкохола и марихуане), а сваки пети средњошколац свакодневно конзумира дуван. ■

Ј. СИМИЋ

Текст реализован уз подршку Покрајинског секретаријата за здравство